

somhed/magtcentrum blev drevet videre i hans ånd« (side 5-6).

Gennemgangen af de udvalgte 108 koncerner udpeger én person som magtperson i hver enkelt; det er oftest ejeren (hovedaktionæren), men kan også være bestyrelsesformanden, hvis der er tale om en større ejerkreds; undtagelseser er dog banker og forsikringsselskaberne og andre selskaber, ofte familieselskaber, hvor kun nærmere analyser kan udpege den egentlige magthaver. Disse personer gennemgås enkeltvis i kapitlet om »Magtens blå bog«. I et afsnit omtales udviklingen i de 50 år, der er gået fra den første bog om »Hvem ejer Danmark« udkom i 1938, og det konstateres, at selv om ejerstrukturen formelt set har ændret sig markant, fordi der i 1988 er langt flere, der ejer aktier enten direkte eller gennem deres pensionsopsparing, så er der intet ændret i magtforholdene: »Det er fortsat en lille gruppe, der sidder ved magten i selskaberne. Faktisk er der forbløffende mange selskaber, hvor det er efterkommere af magtpersonen fra 1938, der i dag forvalter magten« (side 11). Hver enkelt af de 108 koncerner gennemgås med hensyn til ejerforhold, bestyrelse, magtpersonen, direktør-lønninger, skattebetaling og datterselskaber.

Kaj Vangskjær: »Multinationale selskaber og deres indflydelse i Danmark«, Specialarbejderforbundets vækstkommission, nr. 12, 1987, 33 sider.

Undersøgelsen er en opfølgning af traditionen »hvem ejer Danmark-analysen«, men med særlig fokus på spørgsmål der stilles i fagbevægelsen til denne type, hovedsageligt udenlandskejede virksomheder og disse selskabers vanskeligt kontrollerbare manøremuligheder, f.eks. hvad angår beskatning og placering af beskæftigelse. Efter at have introduceret den internationale udvikling, bl.a. med udgangspunkt i FN rapporten: Transnational Corporations in World Development (3. survey). New York 1983 og tidsskriftartikel i Fortune, 29. april, 1985, beklages det, at den officielle danske statistik over udenlandsk ejerskab af danske virksomheder (i.e. dansk indregistrerede virksomheder) er næsten ikke-eksisterende. (Se dog omtale ovenfor af Konkurrencerådets rapport om fusioner og virksomhedsovertagelser. Der kan endvidere henvises til en ældre undersøgelse af udenlandsk ejede firmaer i Danmark, gennemført af Danmarks Statistik

1976, udkommet Statistiske Efterretninger nr. 46, 1979).

Vangskjærs undersøgelse for Specialarbejderforbundet udvælger efter størrelse 1983/85 (antal ansatte/omsætning/indskudskapital) 1.140 virksomheder, og af disse er 23% helt eller delvist udenlandsk ejet. Tallet er undervurderet på grund af udvælgelseskriterier og manglende oplysninger. Fordelt efter moder-selskabernes hjemland viser det sig, at Sverige, USA og England i denne rækkefølge tegner sig for flest ejerskaber og antal ansatte, hvorimod de amerikanske havde den største omsætning, der er endvidere en række analyser af disse firmaers branchefordeling. Det konkluderes, at »indsigt og kontrol er et væsentligt element i en erhvervspolitik for at sikre, at der ikke sker overflytning af produktion og teknologi fra danske selskaber til udenlandske interesser (...) det hænger tillige sammen med en overordnet interesse om at forhindre evt. misbrug af markedsdominans samt muligheden for omgåelse af skattelovgivningen« (side 31). Rapporten afsluttes med forslag til »styrkelse af nonopollovgivningen« m.v. (side 32-33).

Berit Johannsen og Per Olsen: »Magtkoncentrationen i dansk erhvervsliv – store koncerner, banker og dagblade belyst med hensyn til magtkoncentrationen«, Specialarbejderforbundets vækstkommission, arbejdsnotat nr. 12, København 1987, 52 sider.

Undersøgelsen er en undersøgelse af personsammensætningen i bestyrelser og direktioner i 12 »store koncerner« (De Danske Sukkerfabrikker, Superfos, De Forenede Bryggerier, ISS, Store Nordiske; Danfoss, F.L. Smidth, Monberg & Thorsen, Skandinavisk Tobakskompagni, J.L. Fondet, Kampsax, A.P. Møller) og 3 banker (Den Danske Bank, Privatbanken, Handelsbanken) og 3 dagbladskoncerner (Det Berlingske Officin, Dagbladet Politiken, Jyllands-Posten). Det konkluderes, at der er »mangfoldige forbindelser« mellem de 11 koncerner; kun Kampsax er uforbundet, mens f.eks. F.L. Smidth og Skandinavisk Tobakskompagni er forbundet med henholdsvis 7 og 10 af de andre koncerner. Personerne er »magtfulde i den forstand, at de har bestyrelsesposter i de store koncerner, banker m.m. og dermed repræsenterer en stor omsætning og egenkapital samt mange ansatte« (side 36).